

Bakgrund

Efter att Sri Lanka gjorts självständigt från Storbritannien 1948 tog företrädare för den etniska majoriteten, benämnd singaleser, tidigt hand om den politiska makten. Andra etniska minoriteter, främst tamilbefolkningen, kom att diskrimineras. På grund av diskrimineringen växte en militant tamilsk rörelse, Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE), fram. Rörelsens krav var en självständig tamilsk stat för de norra och östra delarna av Sri Lanka, där tamilerna främst är bosatta. I slutet av 1970-talet började LTTE utföra attentat mot politiska och militära mål. Våldsamheterna eskalerade under 1983 och ett regelrätt inbördeskrig mellan regeringsstyrkor och LTTE utbröt. Ett krig som kom att pågå i nästan 20 år, som beräknas ha krävt över 65 000 dödsoffer och som tvingat nästan två miljoner på flykt från sina hem.

Civilbefolkningen har fått lida svårt och konflikten har hindrat en social och ekonomisk utveckling i de tamilbefolkade områdena, i ett annars ganska ekonomiskt välmående Sri Lanka. Under 2002 slöts ett avtal om vapenvilam, en vapenvila som kom att övervakas av en nordisk observatörsstyrka och som öppnade möjligheter till en hållbar fred då LTTE tillfälligt övergav sina krav på en självständig tamilsk stat. Istället inleddes förhandlingar om en autonom tamilsk provins. Politiska oroligheter blossade upp igen under 2005, vilket satte vapenvilan ur spel. I och med detta återgick parterna till att med militära medel bekämpa varandra.

Konflikten idag

Avtalet om vapenvila som slöts 2006 har upprepade gånger brutits av båda parter och det råder återigen inbördeskrig på Sri Lanka. Grova brott mot internationell rätt har rapporterats från bägge sidor. Till exempel kontrollerade LTTE stora vattenflöden och under 2006 ströp rebellgruppen vattentillförseln till stora områden av Sri Lanka. Regeringsstyrkor svarade då med att stänga av vägarna som leder till de tamilbefolkade områdena. Båda aktionerna gav upphov till en humanitär kris bland civilbefolkningen. Utöver regelrätta strider utförde LTTE sprängattentat i tätbefolkade områden. Bombattentat som regeringen vedergällde med flygbombningar mot gerillans fästen på nordöstra Sri Lanka. Bombningarna drabbade i hög grad den tamilska civilbefolkning som lever där, vilket ledde till

förnyade flyktingströmmar. Sedan 2006 förekommer LTTE på EU:s lista över terrororganisationer, vilket har fått till följd att huvuddelen av den nordiska observatörsstyrkan skickades hem. Detta eftersom LTTE inte längre kunde garantera säkerheten för de EU-medborgare som ingick i styrkan, då de ansågs som partiska. Norge fortsätter dock att försöka medla i den komplicerade och svårlösta konflikten, under 2006 krävde närmare 2000 dödsoffer.¹ Strider pågick även under större delen av 2007, men åsikterna rörande antalet dödade gick isär. Försvarsministeriet uppgav att nära 550 rebeller dödades under årets fyra första månader, medan LTTE hävdade att den siffran bara är 60.² Situationen är oroande och många dödsfall rapporterades även i slutet av augusti 2007, då intensiva striderna mellan regeringen och rebellgruppen hade pågått i flera veckor.

Den andra januari 2008, tillkännagav regeringen att de bestämt sig för att avskaffa vapenvilan med LTTE. Efter detta eskalerade konflikten snabbt och antalet döda på grund av konflikten drastiskt ökade. Antalet döda på grund av konflikten var 2008 det högsta genom tiderna. Under hela året pågick intensiva strider, både på land och till havs, mellan regeringstrupper och LTTE, båda sidor uppgavs även attackera civila. Merparten av striderna under 2008 tog plats i den rebellstyrda norra delen av landet, främst i Jaffnahalvön, strider förekom även i norra Mannar, Vavuniya och Trincomale

I september påbörjade armén en stor militär offensiv vars mål var in ta Killinochi, LTTE:s politiska huvudstad och operativa center. Staden har varit i rebellernas kontroll sedan 1998. Efter månader av strider avancerade militära styrkor längre norr ut, och under december anfölls staden från tre håll.

Hur kan konflikten lösas?

- De krigförande parterna måste först och främst upphöra med stridigheterna och återgå till att efterfölja det avtal om vapenvila från 2002. Ännu viktigare är att båda parter omedelbart upphör med attacker riktade mot civila, som exempelvis bombattentat och utomrättsliga avrättningar. Detta gäller också aktioner, liksom regeringens beslut att stänga av vägar, som försvarar för hjälparbetare och hjälpsändningar att nå fram till humanitära krisområden.

- Den nuvarande politiska ledningen på Sri Lanka utgörs av starka nationalistiska tongångar som inte kan tänka sig en autonom provins för tamilerna. Samtidigt verkar LTTE:s ledare inte gå med på något annat än en självständig stat, som mål för en fredsprocess. Ett maktskifte bland båda parter till mer moderata krafter som kan tänka sig en kompromisslösning verkar vara enda lösningen för att kunna få till stånd meningsfulla fredssamtal.
- Någon form av federal lösning, där LTTE och övriga tamiler får ökat självstyre över områdena på nordöstra Sri Lanka, verkar vara den enda chansen till en varaktig lösning på konflikten. En sådan fredsuppgörelse måste på sikt omfatta fler tamilska organisationer och partier än LTTE, då LTTE har begränsat stöd bland icke-militanta tamiler. Krav måste föras på att LTTE säkerställer en demokratisk utveckling och respekterar mänskliga rättigheter i en autonom provins, detta för att kunna överbrygga djupgående konflikter hos den tamilska minoriteten. Samtidigt måste regeringen ta krafttag mot diskrimineringen av tamilska traditioner och kultur som fortfarande pågår i hela landet och som även berör ett stort antal tamiler bosatta utanför de områdena i nordost.
- Brott mot mänskliga rättigheter och internationell rätt begångna av såväl LTTE som regeringsstyrkor bör så långt det är möjligt utredas och de ansvariga måste ställas inför rätta. Idag har till exempel soldater ur regeringstrupperna i praktiken åtalsfrihet vilket har möjliggjort grova kränkningar mot civilbefolkningen, utan att dessa får några juridiska konsekvenser. Ett sätt att öka det snudd på obefintliga förtroendet mellan tamiler och singaleser skulle kunna vara att låta oberoende internationella aktörer dokumentera och utreda allvarliga krigsbrott och ställa ansvariga inför rätta. Detta skulle utgöra ett första steg i en viktig försoningsprocess.

Vad bör Sverige och andra internationella aktörer göra?

- EU:s beslut om att lista LTTE som en terrororganisation tros ha skrämt bort rebellgruppen från förhandlingsbordet. Det har även inneburit att en betydande del av den nordiska observatörsstyrka som ska verka fredsfrämjande har tvingats att skickas hem, då EU-länder inte längre kan ses som opartiska i konflikten. Att LTTE ses av omvärlden som en illegal organisation kommer inte att underlätta deras vilja till förhandlingar, samtidigt som terrorstämplingen ger regeringen på Sri Lanka legitimitet att trappa upp sitt militära våld, med invändningen att de enbart bekämpar terrorister. Terrorstämplingen är kontraproduktiv och har lett till ökat våld på Sri Lanka. EU bör därmed omedelbart ompröva sitt beslut och stryka LTTE från sin terrorlista.
- Sverige bör, som medlemsland i EU, aktivt verka för att terrorstämplingen av LTTE hävs. För svensk del skulle detta innebära att man återigen kan skicka personal för att ingå i en observatörsstyrka. Svensk medverkan kan kraftigt förstärka styrkans möjlighet att arbeta effektivt, vilket förhoppningsvis kan underlätta en fredsprocess på Sri Lanka. Norge ses fortfarande som den officiella medlaren i landet och accepteras som opartisk av båda parterna. Det är därför viktigt att Norge fortsätter sitt arbete, vilket består i att pressa regeringen och LTTE för att återuppta förhandlingar samt att aktivt undersöka möjligheterna till en förnyad fredsprocess.

Fotnoter

¹ Uppsala Conflict Data Program: <http://www.pcr.uu.se/database/conflictSummary.php?bcID=151> samt Regeringens hemsida: <http://www.regeringen.se/sb/d/2520/a/14505>

² http://www.pcr.uu.se/gpdata/gpcountry.php?id=144&regionSelect=6-Central_and_Southern_Asia# och http://www.hiik.de/de/konfliktbarometer/pdf/ConflictBarometer_2008.pdf

³ BBC News, 25 maj 2007, "Who is winning Sri Lanka's war?", http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/6690633.stm